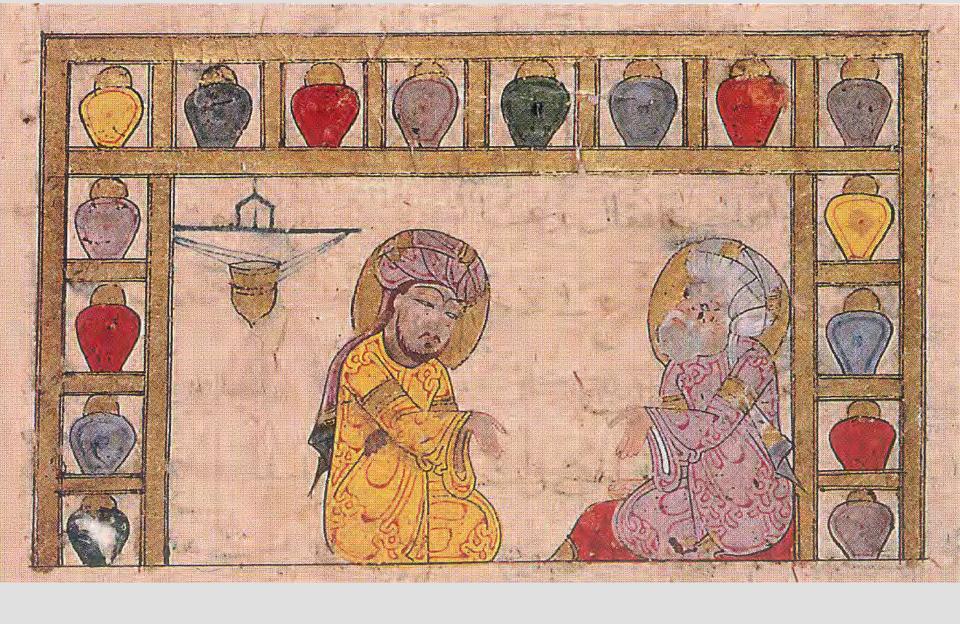

Françoise Micheau IISMM 4 octobre 2020

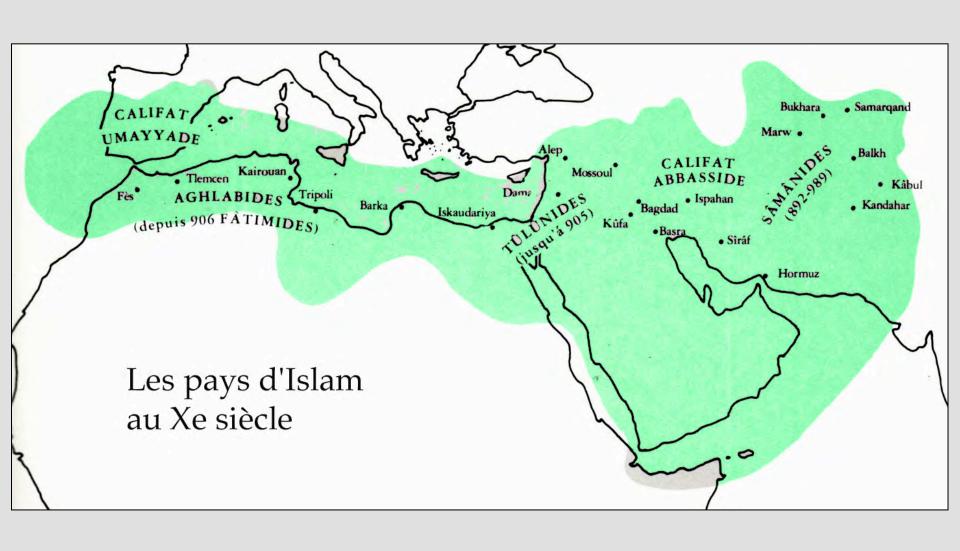
De la médecine grecque à la médecine arabe

Portrait de Galien et de deux autres médecins grecs au frontispice d'un manuscrit arabe

Kitâb al-diryâq (Livre de la thériaque) Haute-Mésopotamie - 1199

Deux médecins dans une pharmacie Manuscrit arabe de Dioscoride - Syrie - 1274

Ibn Sînâ ou Avicenne

né en 980 près de Bukharâ (Ouzbékistan) mort en 1037 près de Hamadhân (Iran)

al-Qânûn fî l-tibb « la Règle, ou le Canon, de la médecine »

Portrait d'Avicenne dans une rue de Bukharâ

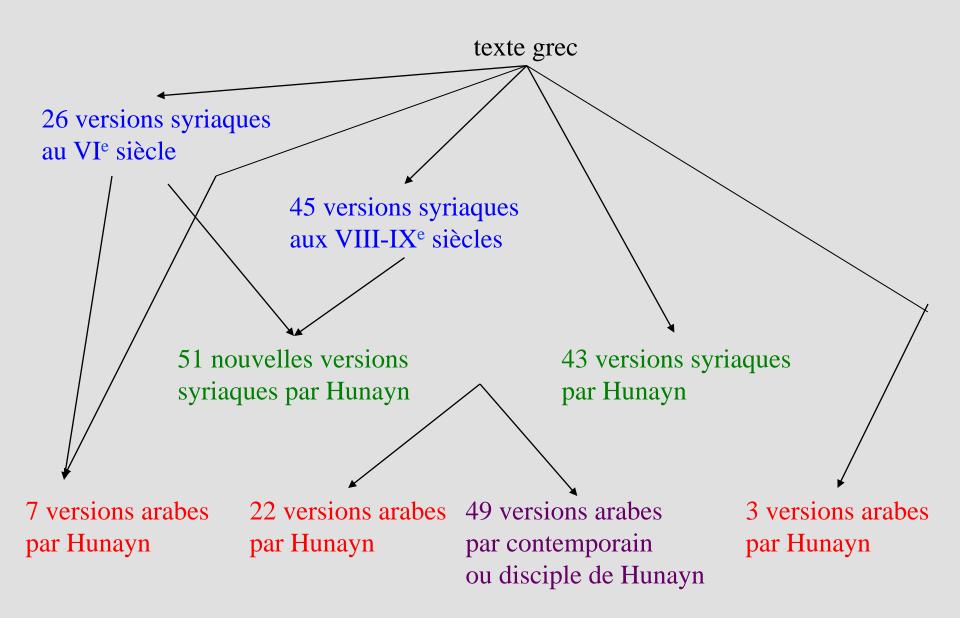

Hunayn ibn Ishâq (808-873)

Résumé en syriaque du livre de Galien sur les différentes sortes d'urines Copie moderne en karshûnî (3 juin 1901)

دهد الله الدين الدسيد. يجابدو ويخلاف بفاطل جالاف يدلينه ها. قب يُهائدة وَلَحُهُ لَا المَوْيِطِيَّةُ سِونِي 2 فِي إبطينيط. قبطة إلاة المدالد. فدل المعنا يُلام عمر بمن للعماد र्वार्थः विकेतं व्यक्ति केरिते هُ مِن الدُور. والذوب والطفيد. ورود ولم المنظم بداورة الله الصعداد. وحد له علا الحصد الحد الم المرفق الخفاد المخاب خامبة يهذا، وقب العداد صدر الصفداد. وإخداسم حدله دُولدُهُ . مَوْدُنِي يُهِانِكُ يُلْكِلُهُ . ك في المنافعة عدد المنافعة ودون المنافعة غِ لَجُلْمِ يُدُخُدِهُ يُدفُدِهِ وَمُعْمَاءً مِنْ الْمُعَالِمِ الْمُعْمَادِةِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمَادِةِ الْمُعْمَادِةِ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمَادِةِ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمَادِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعِلَّالِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعِلَّمِ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعِلَّالِقِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِدِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَامِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَانِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَانِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَانِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَانِ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَانِي الْمُعْمِينَ الْمُعِيمِ الْمُعِينَ الْمُعْمِينَ الْمُعْمِينَ الْمُع

Les traductions de Galien selon Hunayn ibn Ishâq (808-873)

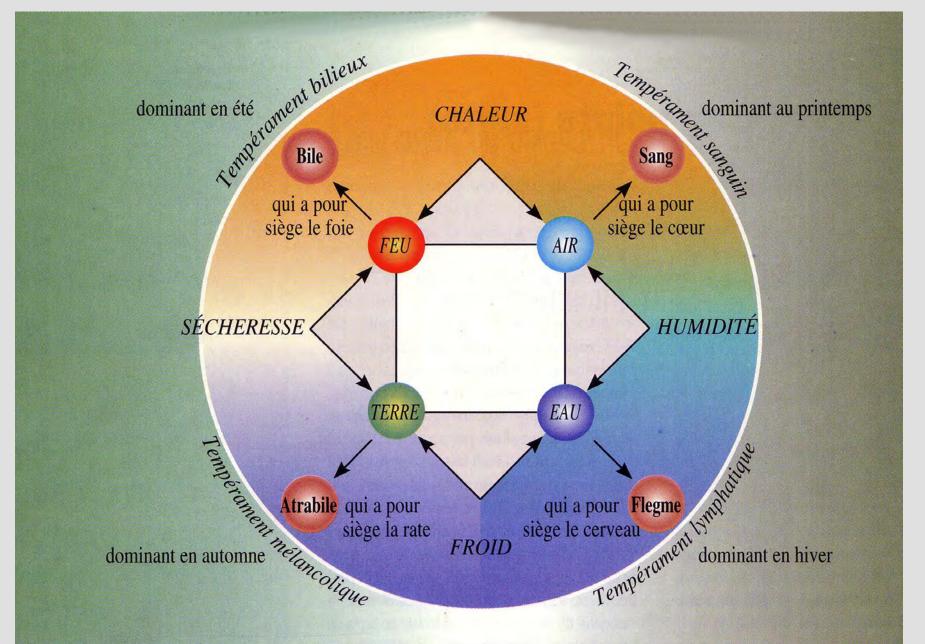
Traité de Galien De sectis traduit par Hunayn ibn Ishâq

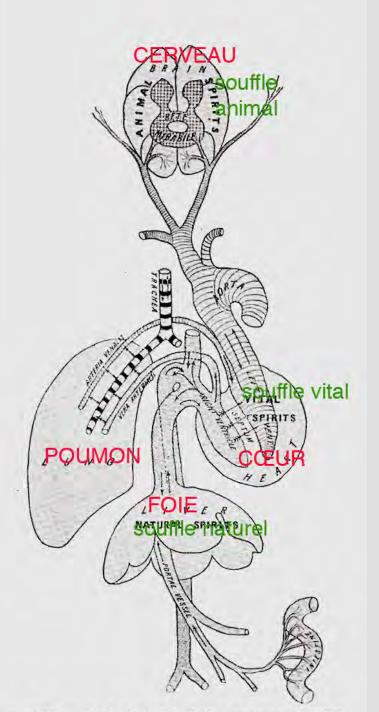
Manuscrit arabe du XIe siècle

LA THÉORIE DES HUMEURS

DANS LA MÉDECINE GRÉCO-ARABE

Les « choses naturelles »

- les éléments
- les complexions issues des humeurs
- les membres
- les facultés
- les opérations
- les souffles

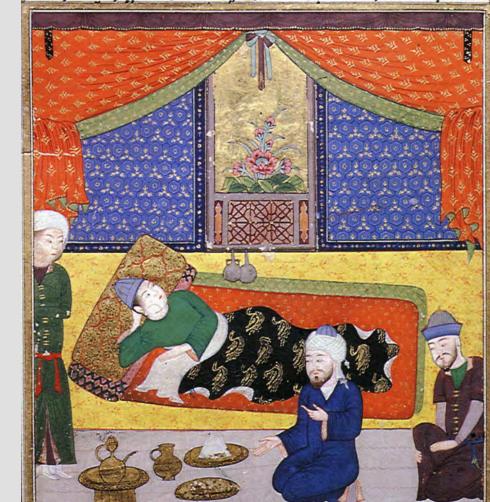

Enseignement dans une bibliothèque (Harîrî - manuscrit du XIIIe siècle)

Médecin donnant des instructions pour la préparation d'un antidote

Manuscrit arabe de la Materia Medica de Dioscoride - Bagdad - 1224

مه واطبا بها بلت او برخایست، وجد کرد نه وجدی تمام نمو د ندعلت شنا نهویت و قابوسس را غطی دران دلبیت کی بو د بابی که از حدم فابوس را کنت که در فلان تیم و آنی امن است عظیم طبیب و نبایت بهار که سنت و جند کسس ر دست او شنا فت قابوس فرمو د که او را طلب کید و بسریما ر برید امعا بلت کند که دست از دست بهار که زمو د کسس ابوعلی را طلب کرد ند و بسریما ر بر د ندجو انی دیدنها ت خوب وی

Médecin au chevet d'un malade

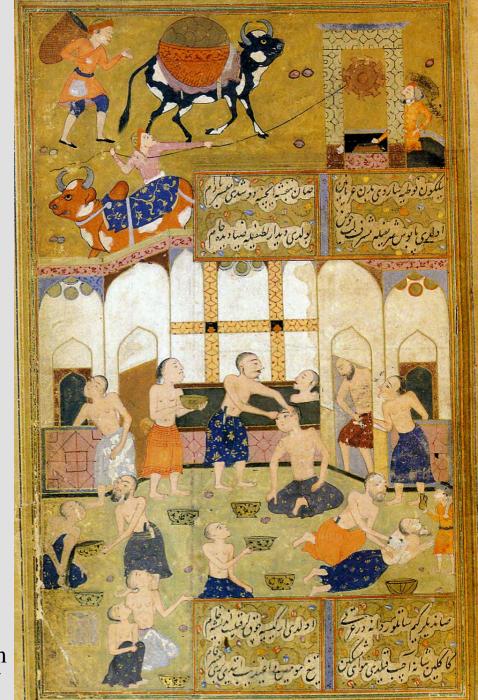
Miniature persane du XVIe siècle

Les maladies de la cornée Ibn Jazla (m. 1100) والنك الدالياليد هواصعت • والمافي للم ما كان وجعدا م

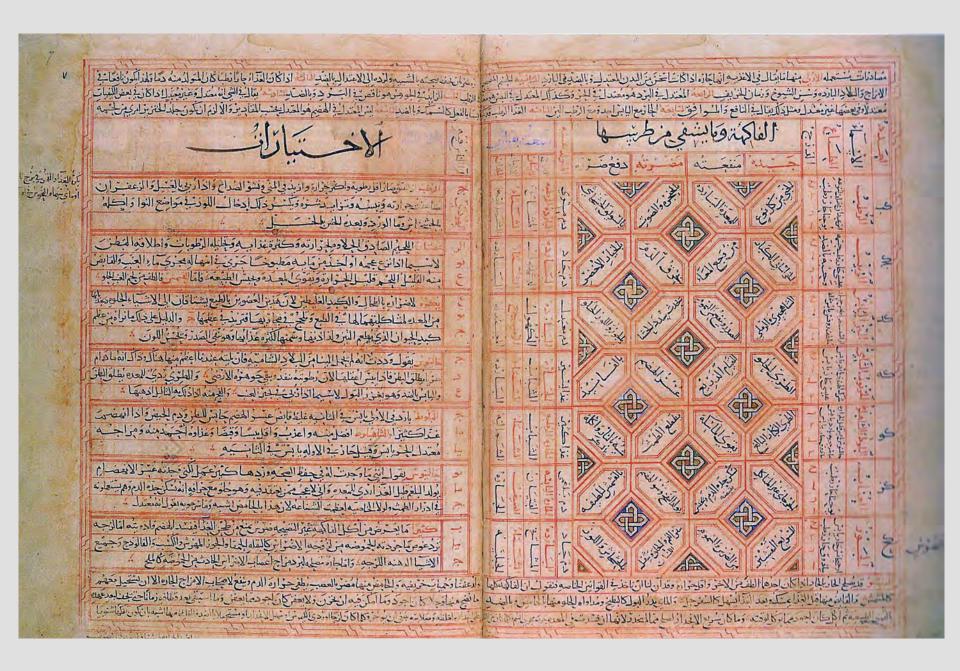
Manuscrit arabe Bagdad - XVe siècle

Les « choses non naturelles »

- l'air
- les saisons
- l'exercice et le repos
- les bains
- l'alimentation
- la veille et le sommeil
- l'activité sexuelle
- les émotions

Scène dans un hammam *Manuscrit persan - vers 1575*

Ibn Butlân (m. 1066) Tableau de la santé (manuscrit arabe copié en 1213)

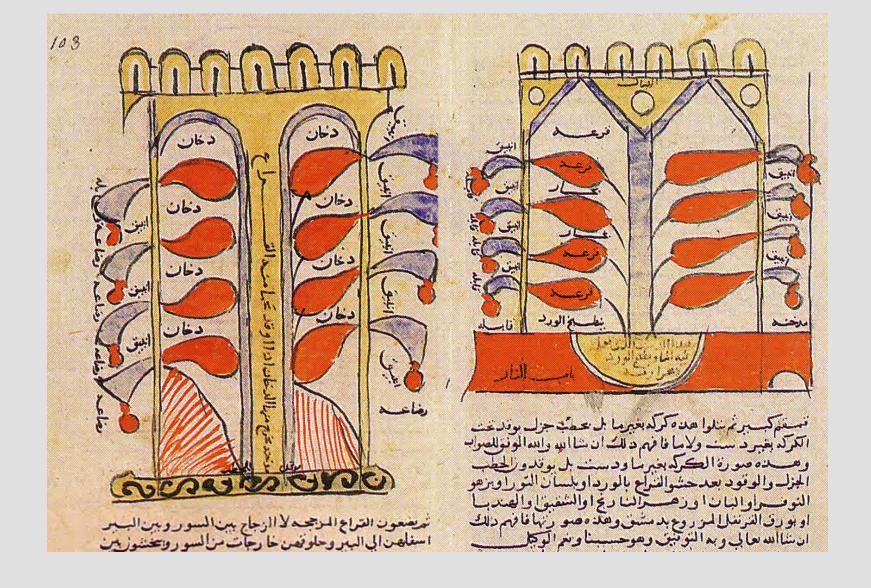
Intérieur d'une pharmacie

Manuscrit arabe de la Materia Medica de Dioscoride Bagdad 1224 Dioscoride (1er s. ap. J.-C.) *Materia medica*

Ibn al-Baytâr (m. 1248 à Damas) *Livre des simples*

Manuscrit arabe de la *Materia medica* de Dioscoride al-fûdanj al-jabalî (menthe des montagnes) Bagdad 1224

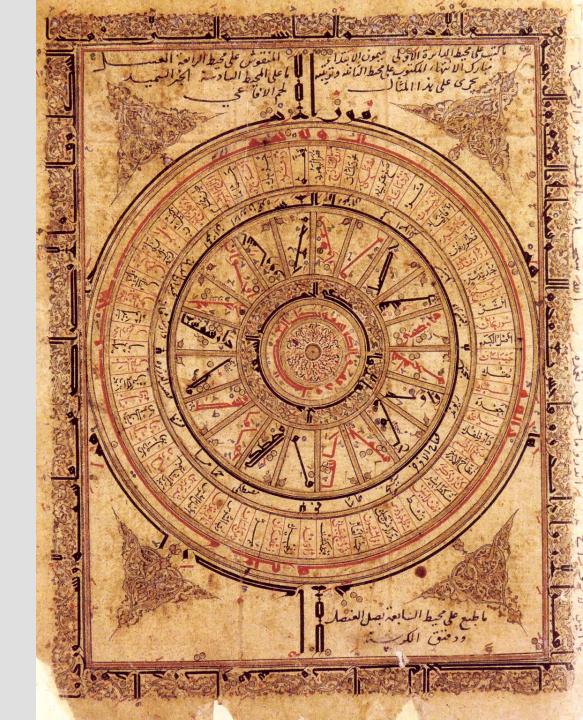

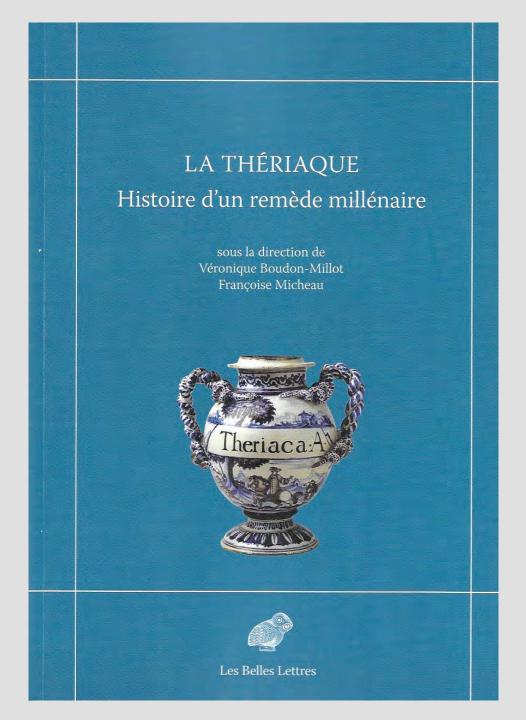

Distillation de l'eau de rose à Damas

Composition de la thériaque d' Andromaque

Manuscrit arabe du Livre de la Thériaque Copié en 1199

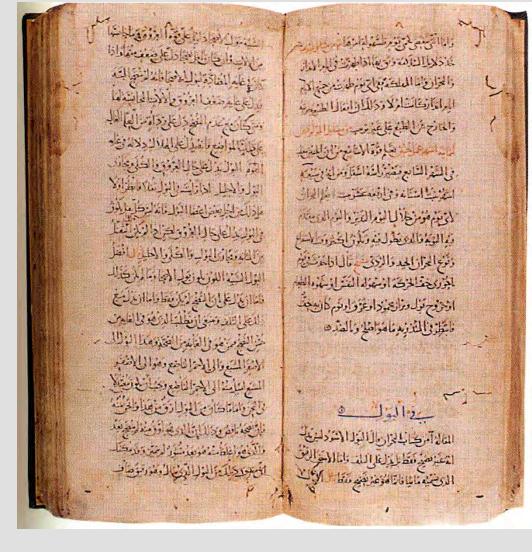

À paraître en novembre 2020 Aux Belles Lettres al-Râzî ou Rhazès (865-925)

Traité de la variole et de la rougeole

Kitâb al-Hâwî

Manuscrit du XIVe siècle

Hunayn ibn Ishâq

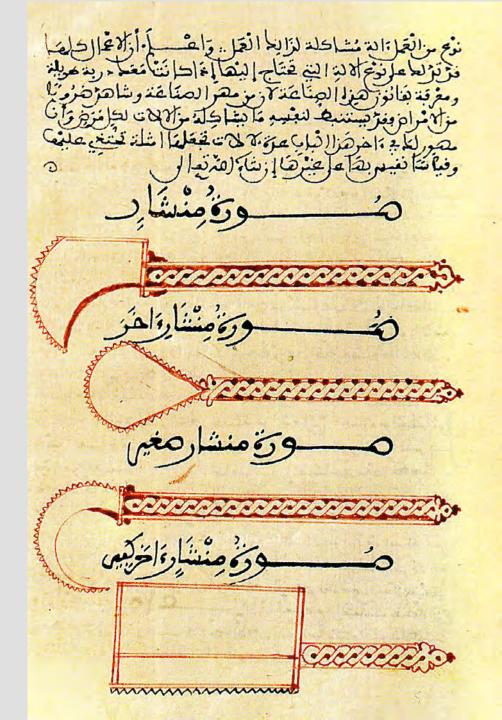
Livre des questions sur l'œil

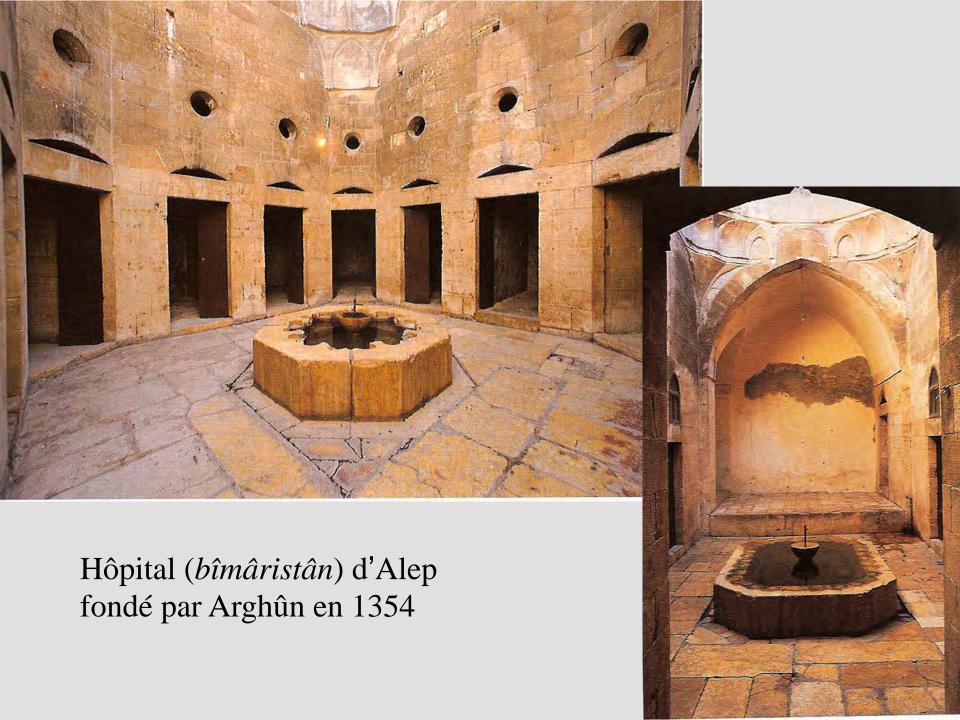
Manuscrit arabe XIIIe siècle

al-Zahrawî (936-1013) Traité de chirurgie

Manuscrit arabe - Maghreb - XVIe siècle

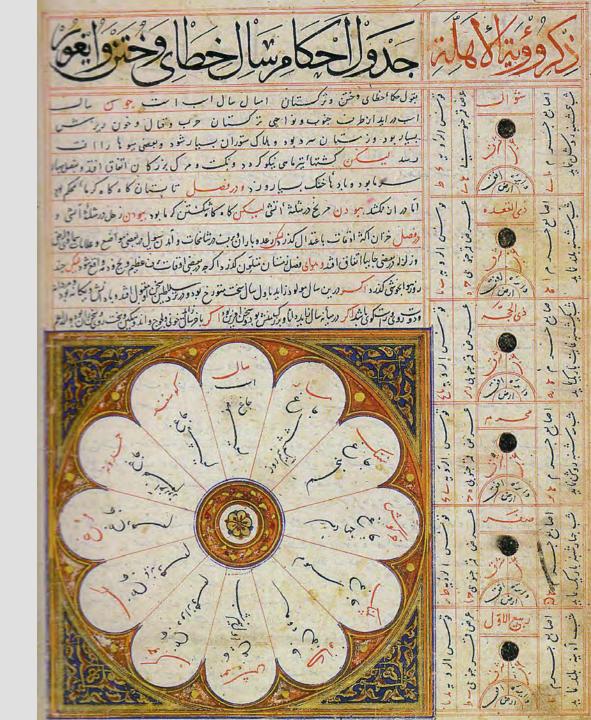

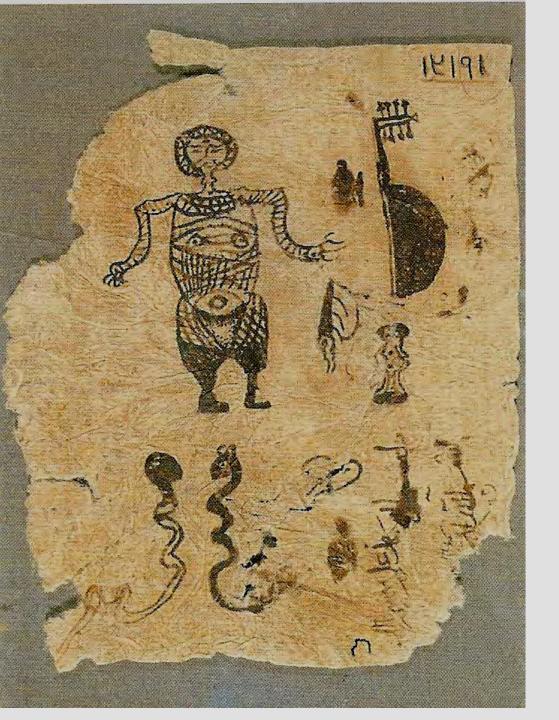
« Homme-zodiaque »

Mansur ibn Ilyas (1380-1422) *Tashrih-i Mansuri* aquarelle (fin XIXe) d'après le manuscrit persan

Almanach de l'année 1439

Rédigé en persan pour le sultan ottoman Mehmed II

Talisman

Dessin sur papier trouvé à Fustât (Le Caire) X^e-XIe siècle al-Bukhârî (810-870)

al-Sahîh

Recueil de Hadîths (traditions du prophète Muhammad)

Traduction
O. Houdas
et W. Marçais

TITRE LXXVI

DE LA MÉDECINE

CHAPITRE PREMIER. — Dieu n'a pas fait descendre (sur terre) une maladie sans avoir en même temps fait descendre son remède.

1. D'après Abou-Horaïra, le Prophète a dit : « Dieu n'a pas fait descendre (sur terre) une maladie, sans avoir, en même temps, fait descendre son remède. »

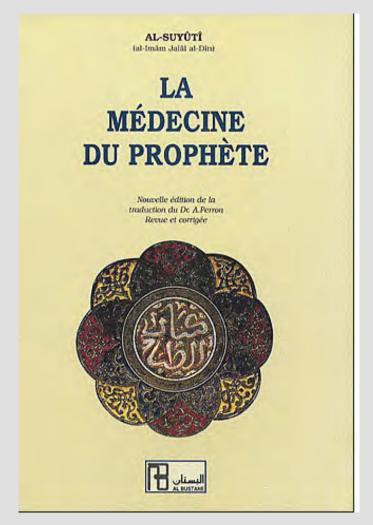
CHAPITRE III. — La guérison s'obtient par trois (choses).

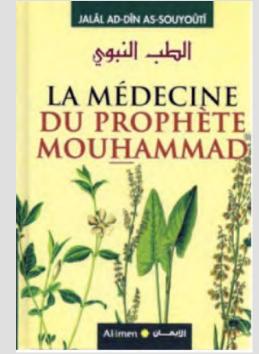
2. Ibn-'Abbâs rapporte que le Prophète a dit : « La guérison s'obtient par trois choses : l'incision de la lancette, la boisson du miel ou les pointes de feu. J'ai interdit les pointes de feu à mon peuple. »

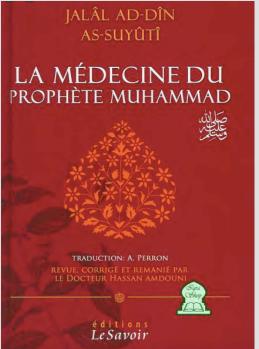
CHAPITRE XXX. - DE LA PESTE (1).

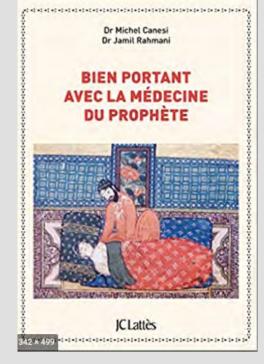
1. Osâma-ben-Zeïd a entendu rapporter par Sa'd que le Prophète a dit : « Lorsque vous apprenez que la peste existe dans un pays, n'y allez pas ; mais, si elle éclate dans le pays où vous ètes, ne quittez point ce pays. »

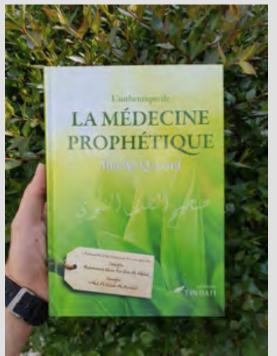
al-Suyûtî (1445-1505)

Traductions du *Canon*d'Avicenne en hébreu et en latin

Manuscrit hébraïque - Bologne - vers 1320-1330 Manuscrit latin - Paris - vers 1320

